

Obr. 1. Poradkyně při práci v rodině

Včasná podpora stabilizuje situaci celé rodiny dítěte s postižením

Dětský lékař sleduje dítě od narození v rámci pravidelných prohlídek a může rodičům předat informaci o možnosti podpory již v období, kdy ještě není z různých důvodů potvrzena diagnóza dítěte, ale je zřejmé, že vývoj dítěte je v některé z oblastí ohrožen. Včasná podpora dítěte i jeho rodičů, sourozenců či dalších pečujících osob posiluje rodinu, stabilizuje její situaci, která je po zjištění vážného hendikepu dítěte či při podezření, že vývoj dítěte nebude probíhat standardně, často krizová. Dle Pretise (3) můžeme narození dítěte s vývojovými obtížemi v tomto kontextu chápat jako krizi. Důležitost včasného informování rodičů o možnostech podpory dokládá také studie zaměřená na mapování potřeb rodin dětí s postižením nebo chronickým onemocněním (4), zároveň zmiňuje také potřebu pomoci s koordinací či navigací v komplexním

systému zdravotních a sociálních služeb, tak aby se rodiče dostali bez dlouhého protahování k efektivnímu řešení situace (4).

Pracovnice rané péče nabídnou rodině nejen podporu v oblasti stimulace vývoje dítěte, ale také širší podporu zaměřenou na aktuální potřeby dítěte, rodičů i sourozenců. Na mapování potřeb v těchto oblastech nemají dětská lékařská takový prostor, přesto jejich saturování hraje významnou roli v rámci maximální podpory rozvoje dítěte.

V období mezi pravidelnými návštěvami pediatra či dalších lékařů specialistů tak může rodina čerpat kontinuální podporu rané péče. Pracovnice rané péče ukáží rodičům, jak dítě vhodně stimulovat, a předcházet tak senzorycké deprivaci dítěte, jak podpořit celkový psychomotorický vývoj dítěte, poskytnou rodině potřebné sociální poradenství, zapůjčí vhodné hračky, pomůcky k rozvoji dítěte, doporučí dostupné informační zdroje, mohou zprostředkovat kontakt na rodiny v obdobné životní situaci apod. Propojí rodinu s dalšími odborníky v regionu (psycholog, logoped, nutriční poradce, fyzioterapeut apod.) a předají informace o návazných službách (respirační péče, později pomoc s výběrem vhodné školky, školy apod.).

Matka tříleté Natálky při hodnocení rané péče zmínila: „*Pracovnice rané péče mi pomohla pochopit, co diagnóza Natálky znamená v reálném životě, co jí pomůže k větší samostatnosti*“ (5). I tento aspekt podpory rodičů je nesmírně cenný. Pracovnice rané péče mohou rodinu doprovodit na vyšetření a být jí oporou nebo zprostředkovat konzultaci s dalším odborníkem. Například u dětí se zrakovým postižením provedou takzvané funkční vyšetření zraku dítěte, kdy pomocí speciálních, standardizovaných testů a sledováním spontánních reakcí dítěte zjistí, jak dítě reaguje na zrakový podnět. Vyšetřit je možno děti prakticky

od narození, děti s kombinovanými vadami i děti, které nekomunikují či nespolupracují. Vyšetření poskytne rodičům informace o tom, jak jejich dítě vidí, a zároveň je důležitým podkladem pro nastavení vhodné zrakové stimulace dítěte.

Sít služby rané péče v České republice

Dle výstupů analýzy rané péče z roku 2017 (6) poskytuje službu rané péče rodinám v České republice celkem 49 poskytovatelů, mapa rané péče je dostupná na <https://mapa.arpcr.cz/>. Jedním z největších poskytovatelů této služby je Společnost pro ranou péči, která působí v 10 krajích České republiky a zaměřuje se na podporu dětí se zrakovým, tělesným, mentálním a kombinovaným postižením včetně dětí s PAS. Rodiče dětí s hendikepem či ohroženým vývojem se mohou obrátit na jakékoli pracoviště rané péče v regionu a zde budou případně nasměrování na konkrétní pracoviště, kde jim bude poskytnuta podpora.

Výše zmíněná analýza potvrzuje, že informovanost o sociální službě rané péče je stále nedostatečná. Využije ji pouze třetina z rodin, kterým by tato služba mohla poskytnout podporu v péči o dítě se zdravotním postižením či znevýhodněním (9). Do značné míry využití této služby závisí na informacích a doporučeních, které rodiče obdrží ve zdravotnickém zařízení. Důležitá je také včasnost podání informace o rané péči tak, aby se o možnosti využití ranou péči dozvěděli rodiče ihned po diagnostikování zdravotního postižení či výskytu rizika vývojového opoždění dítěte. Právě spolupráce rané péče s pediatrií může přispět k časnému zahájení podpory vývoje dítěte a napomůže stabilizovat rodinu v náročném období, kdy se členové rodiny vyrovnávají s hendikepem dítěte.

LITERATURA

1. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: Sběrka zákonů České republiky. 2006, částka 37/2006, § 54. [Online]. Available from: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/zakon_108_2006.pdf/1a87d9ef-d1df-33fc-35fa-b98714ceba87/.
2. Matyášová P, Barlová J. Analýza rané péče v ČR 2019. [Online]. Available from: <https://www.ranapece.cz/cb/2020/07/01/analiza-rane-pece-2019/>.
3. Pretis M, Barlová J, Hradilková T. Raná péče. Příručka pro teorii a praxi. Praha: Pasperta Publishing; 2020.

4. Pretis M, Barlová J, Hradilková T. Raná péče. Příručka pro teorii a praxi. Praha: Pasperta Publishing; 2020: p.30.
5. Studie o potřebách rodin s dětmi s postižením nebo chronickým onemocněním. Nadační fond Avast, s. 10. [Online]. Available from: https://cdn2.hubspot.net/hubfs/486579/foundation-files/spolu_do_zivota_prehled_empirickych_studii.pdf.
6. Tamtéž.
7. Z hodnocení klientů Společnosti pro ranou péči, pobočka Ostrava.

8. Hradilková T, Klusáčková M, Klusáček J. Informovanost o rané péči. Vybrané výstupy z Analýzy situace rané péče v ČR. Nadační fond Avast, 2017. [Online]. Available from: https://www.ranapece.cz/wp-content/uploads/ranapece_informovanost.pdf.
9. Hradilková T, Klusáčková M, Klusáček J. Informovanost o rané péči. Vybrané výstupy z Analýzy situace rané péče v ČR. Nadační fond Avast, 2017: p.1. [Online]. Available from: https://www.ranapece.cz/wp-content/uploads/ranapece_informovanost.pdf.